

DRIEPAS

Verenigingsblad van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo

Jaargang 27

nr.2

juli 2010

In dit nummer:

Pioniers der
geschiedenis
van de
Liemers:
A. Tinneveld

In gesprek
met:
Fam. Spaan

Retake
Arnhem
Bridge

Bouwhof de
Nieuweling

Op zoek
naar het
verdronken
dorp Leuven

www.hkdgl.nl

Inhoudsopgave

In dit nummer:

	Inhoudsopgave	2
	Bij de voorpagina	2
	Voorwoord	3
	Colofon	3
	Op zoek naar het verdronken dorp Leuven	4
	Retake Arnhem Bridge	6
	Dit artikel is een bewerking uit het boek "Retake Arnhem Bridge".	
	Bouwhof de Nieuweling te Groessen	11
	Pioniers der geschiedenis van de Liemers	20
	In dit nummer aandacht voor Arnold (Nol) Tinneveld, onderwijzer, gemeenteraadslid en heemkundige (1907-1977).	
	Jaarprogramma	23
	In gesprek met:	24
	65 jaar na de bevrijding: oorlogsherinneringen van de familie Spaan.	
	Verenigingsnieuws	29
	Even voorstellen	32
	Avondvierdaagse Duiven	

Bij de voorpagina

In dit nummer aandacht voor het verdronken dorp Leuven. Een artikel van de hand van Erik Laurentzen die zich al lange tijd bezig houdt met de geschiedenis van het dorp Leuven. Tijdens de struinctocht "Op zoek naar het verdronken dorp Leuven" op 29 mei jl. wist hij op boeiende wijze te vertellen over dit gebied. En met diverse kaarten verduidelijkte hij hoe de dijken en de waterwegen vroeger gelopen hebben. Zie hiervoor het artikel verderop in de deze Driepas.

Bij de grote dijkdoorbraak van 5 februari 1799, waarbij de Jezuitenwaai is ontstaan, is ongeveer 200 meter dijk weggeslagen. Na deze doorbraak is er eerst een tijdelijke dijk om de Jezuitenwaai aangelegd, later gevolgd door een "nieuwe dijk". In deze "nieuwe dijk" bevindt zich het hiernaast op de foto afgebeelde afwateringsslusje.

Geachte leden, abonnees,

Het bestuur en de redactie verwachten dat u met dit extra dikke zomernummer het nodige leesplezier zult beleven over de geschiedenis van de gemeente Duiven. Ons streven is om zoveel mogelijk artikelen volledig te plaatsen en dat levert in dit geval wat extra pagina's op. Ook proberen we een breed assortiment te brengen zodat er voor iedereen wel iets interessants te lezen valt. In het kader van 65 jaar bevrijding hebben we twee artikelen opgenomen. Van onze oudvoorzitter Bob Gerritsen een gedeelte uit het boek "Retake Arnhem Bridge" over een kant van de oorlog die weinig beschreven is. Ook een interview met de broers Spaan over hun beleving van de oorlog in Duiven en de evacuatie naar de Achterhoek. Verder een uitgebreid artikel van Frans Staring over de Nieuweling en zijn voormalige bewoners naar aanleiding van de eindelijk aangevangen restauratie van dit pand.

In aansluiting op onze struintocht zijn nog een aantal zaken op papier gezet over het verdronken dorp Leuven en een kaartje met daarop aangegeven de vroegere bewoning. Voor de foto's van onze struintocht kunt u terecht op onze website.

Felicities zijn er voor twee van onze schrijvers. Allereerst voor de promotie van Jan Smit aan de universiteit van Wageningen en dan de toekenning van de Burgemeester Lichtenberg Prijs aan Dick Jonker, waarvan ook enkele foto's op de website staan.

Was het begin van 2010 met meer dan 800 bezoekers op onze site in de maand januari een aardige verrassing die aanzette tot een verdere uitbreiding van onze site www.hkdgl.nl, dan kunnen we nu al vermelden dat we in mei de grens van 1600 bezoekers per maand zijn gepasseerd. Een snelle plaatsing van de kaarten en foto's van onze activiteiten door de werkgroep Beeld en Geluid heeft de nodige extra bezoekers opgeleverd. Onze website zal vernieuwd zijn bij verschijning van deze Driepas zodat we nog sneller kunnen reageren met foto's, verslagen en nieuwtjes van de Historische Kring Duiven Groessen Loo.

Wij wensen u veel leesplezier.

G. van Hunen

Voorzitter.

Driepas is een uitgave van de Historische Kring Duiven-Groessen-Loo en verschijnt drie a vier maal per jaar.

Losse nummers € 2,50.

Driepas is een begrip uit de bouwkunst: drie elkaar snijdende cirkels die samen een driehoek vormen, veelvuldig toegepast in gotische kerkvensters. In profane zin gebruikt als symbool voor de samenwerking van de kerkdorpen Duiven, Groessen en Loo.

Redactieadres:
redactie@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven

Redactie:
C.M.J.M. van den Brink
F. Boekhorst
H. Degen
T. Kooy

Bestuur:
bestuur@hkdgl.nl

Voorzitter:
G.H. van Hunen (0316-52 73 66)

Secretaris:
C.M.J.M. van de Brink (0316-26 53 92)

Penningmeester:
T. Kooy (0316 -26 70 99)
Rabobank 315407484
Postbank 4923697

Public Relations:
G.H. van Hunen

Lid:
Edith de Geest

Secretariaat:
secretariaat@hkdgl.nl of
Eilandplein 302
6922 ER Duiven

Oplage: 325 stuks

Het lidmaatschap van de Historische Kring kost €13,00 per jaar; het partner- of gezinslidmaatschap € 5,20 extra per jaar. Een abonnement op alleen de Driepas kost € 6,50 per jaar. Leden en abonnees buiten de gemeenten Duiven, Zevenaar en Westervoort betalen € 3,50 als bijdrage in de verzend- en portokosten.

Opzeggen van lidmaatschap of abonnement uitsluitend schriftelijk voor 1 december van het lopende jaar. Uit de uitgave mag niets worden overgenomen zonder schriftelijke toestemming vooraf en zonder bronvermelding.

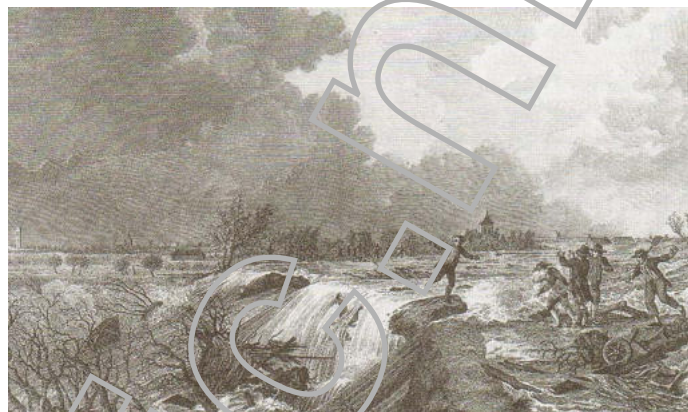
Op zoek naar het verdronken dorp Leuven

Al ruim 20 jaar is één van mijn passies archeologie en cultuurhistorische landschapselementen. In die 20 jaar heb ik al heel wat opgravingen, ontdekkingen en de bijhorende randverschijnselen meegemaakt. Een leuke anekdote is dat ik tijdens een noodopgraving van 3 skeletten van Merovingische soldaten (8e eeuw na Chr.) deze uiteindelijk in de kofferbak van mijn auto vervoerd heb. Tijdens die autorit kom je natuurlijk politie tegen, maar gelukkig ben ik toentertijd niet aangehouden. Dan had ik toch heel wat uit te leggen vermoed ik.....

Tijdens recentelijk archiefonderzoek in Düsseldorf en in Arnhem kwam ik "toevallig" een kaart tegen van de omgeving Loo en Groessen. Op die kaart staat duidelijk een dijkdoorbraakkolk en een buurtschap ingetekend.

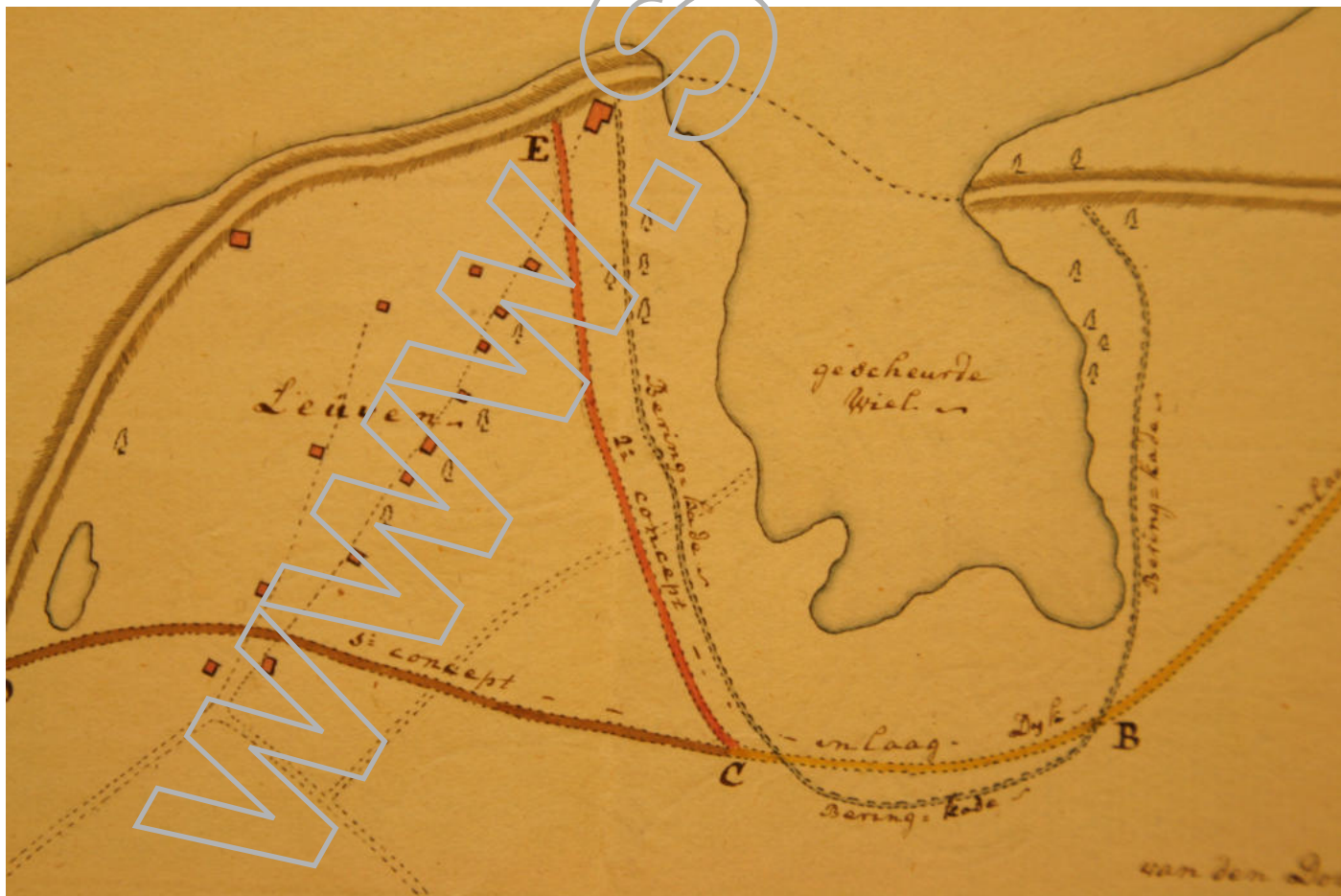
Voor mij was op dat moment het dorpje Leuven onbekend maar zeker niet onbemind. En zo begon mijn speurtocht naar het verdwenen dorp Leuven. Al rond 788 wordt Leuven in de boeken vernoemd als "Loffna". Waarschijnlijk betekent de naam hutten of houten woningen. In die tijd bestonden namelijk de bouwmaterialen grotendeels uit hout, leem, stro en riet. Het buurtschap bestond, zoals ook duidelijk op de kaart is te zien, uit een langgestrekte straat van ongeveer 350 meter lengte. Aan deze straat, die tot de Oude Rijn liep, waren 15

huizen gebouwd. Rond 1700 was Leuven groter dan Groessen, alleen toen sloeg het noodlot toe.....

Sfeerimpressie van het noodlot. "De Waterwolf" verslindt het buurtschap Leuven.

Op 13 december 1753 om 3 uur 's nachts brak de dijk bij de Waay te Leuven door, waarbij 3 huizen in een puinhoop veranderden. Meer dan drie maanden bleef het water naar binnen stromen. Tot aan Steenderen raakte alles overstromd. Na het dichteten van de dijk brak ze echter in de nacht van 12 op 13 februari 1757 weer door. Eén huis is toen door de watergolf verwoest. Maar in 1799 kwam voor het dorpje de genadeklap.

Detailkaart met het dorpje Leuven en een dijkdoorbraak ingetekend.

Door een ijssdam nabij Candia bleef het water maar stijgen en in de nacht van 4 op 5 februari 1799 brak, over een afstand van 200 meter, weer de dijk door. Dertig huizen stortten volledig in. Tijdens het dichtenvan dat enorme gat kwamen de twaalf overgebleven woningen noodgedwongen buitendijks te staan. Door het grote overstromingsgevaar kregen de bewoners de opdracht te verhuizen, en daarmee was het lot van het buurtschap definitief bezegeld.

Namen als Leuvenseweg, Leuvensedijk, Leuvensestraat en Leuvenseveld herinneren nog aan het buurtschap. Als men echter gericht naar de cultuurhistorische landschapselementen ter plaatse gaat kijken, dan valt er nog wel wat te ontdekken. Zo zijn de oude wegpatronen, funderingsresten en oude dijklopen nog te herkennen. Op de foto heb ik wat relictten ingetekend.

Misschien is het de moeite waard om een keer te struinen ter plaatse, en samen op zoek te gaan naar deze historische relictten. Dan kan ik jullie nog veel meer vertellen over het verdrongen dorp en de ontreddering die zich er heeft afgespeeld: *de stroming nabij het huis van waardsman Balthus Caeltjens was daar zo sterk dat niemand op het ontstane eiland durfde te komen waarop de familie zich toen bevond. Twee dagen en drie nachten heeft het gezin*

bestaande uit vijf personen in barre koude op dit eiland doorgebracht. Voordat zij uit deze netelige positie werden bevrijd....

Of ga in gedachten mee terug in de tijd: het was toentertijd namelijk een geheimzinnig oord. Volgens de overlevering doen zich hier verschijningen voor van dwaallichten. Deze lichtjes zijn zieltjes van gestorven ongedoopte kinderen. Door te huppelen boven het water proberen ze de aandacht te trekken van de sterveling. Op een avond ontwaarde een Groessenaar een dansend vlammetje boven de dijkdoorbraakkolk. Bij de waterkant gekomen nam hij met de hand wat water en sprenkelde dat over het lichtje. Als bij toverslag verschenen duizenden vlammetjes, die in koor riepen: "doop ons, doop ons". Daarop zou hij vele kinderzielen hebben gedoopt en zo de weg hebben geopend naar de eeuwige zaligheid.

Of wat dacht je van de stem des doods.... "Woar is de man? De tied is er".

E. Laurentzen, Huissen (TamTam juli-augustus 2008)

Luchtfoto met historische relictten

Retake Arnhem Bridge

Dit boek handelt over de Kampfgruppe Knaust in de gevechten oostelijk van de Rijnbrug tijdens de slag om Arnhem in september 1944. Na de herovering van de Rijnbrug kreeg majoor Knaust de opdracht om de geallieerden, die bij Nijmegen de Waalbrug hadden veroverd, te stoppen.

Een Kampfgruppe is een ad hoc gevechtsgroep die kan worden samengesteld uit verschillende legeronderdelen, meestal onder leiding van een officier. In september 1944 toen op de 17de de Britse luchtlandingstroepen westelijk van Arnhem landden, kreeg majoor Hans-Peter Knaust een telefoontje van de commanderende generaal in Wehrkreis VI dat er Britse troepen ten westen van Arnhem waren geland. Hij kreeg de orders om zijn eenheid direct in paraatheid te brengen en naar Arnhem te vertrekken.

Zijn eenheid, het Panzergrenadier- Ausbildungs Battalion 64, was in Bocholt in Wehrkreis VI gelegerd. Deze eenheid bestond uit 4 Panzergrenadier compagnieën en hieraan werd een tank compagnie toegevoegd. Deze tank compagnie, Panzer-Ersatz-

und Ausbildungs-Abteilung 11 onder bevel van luitenant Wilhelm Mielke, was gelegerd in Bielefeld. Op de 17de september begon men direct de tanks op treinwagons te laden. Deze werden naar Zevenaar gebracht aangezien hier een platform was waarop de tanks konden worden uitgeladen. Op 18 september werden de tanks in Zevenaar uitgeladen en reden naar Duiven waar ze werden samengevoegd met de infanteristen van de Kampfgruppe Knaust.

Karl-Heinz Kracht was ingedeeld als schutter/lader bij deze tank compagnie. Hij had voor kerstmis in het begin van de oorlog een camera van zijn ouders gekregen. Omdat hij tijdens zijn opleiding van zijn mede cursisten en de officieren foto's maakte, die gretig aftrek vonden, had hij toestemming gekregen om het toestel bij zich te houden. Karl-Heinz Krachts eerste indruk was:

Ik vertrok vanuit Bielefeld in dezelfde tank waarin ik mijn opleiding had genoten. Op de 18de september hebben we onze tanks in Zevenaar uitgeladen en zijn naar Duiven gereden. Hier werden we samengevoegd met de Kampfgruppe Knaust. Majoor Kraust was een officier die in Rusland zijn been had verloren. Vanuit Duiven zijn we richting Arnhem vertrokken. We staken de brug over de IJssel bij Westervoort over en trokken langs de Rijn op en kwamen vanuit oostelijke richting Arnhem binnen. Ik was schutter/lader en zat aan de voeten van de commandant. Ik wist nooit waar de reis naar toe ging. De enige mogelijkheid om uit de tank te komen was wanneer we ergens stopten en positie innamen. Meestal nam ik dan wat foto's.

In Duiven was Bertus Boss hoofd van de luchtbevakingsdienst en hij had op de morgen van de 17de september een gesprek met de Ortskommandant van Zevenaar over een neergestorte V I. Deze was niet geëxplodeerd. Rond het middaguur werden zware explosies gehoord uit de richting van Arnhem en in de buurt van Loo. De Ortskommandant kreeg erg veel haast en was snel verdwenen. De explosies kwamen van het voorafgaande bombardement aan de landing op Arnhem. Tegen drieën kwam een Duitse Kübelwagen vol kogelgaten en besmeurd met bloed in Duiven aan. De Duitsers waren erg zenuwachtig en vertelden dat de Tommy's al in Heelsum waren. Boss had een bekende in Heelsum wonen en hij heeft direct gebeld om informatie te krijgen. Hij vertelde hem dat de Britse troepen al op zijn boerderij waren.

Rond het middaguur op de 18de september bevonden de infanterie en de tanks van luitenant Mielke zich ten oosten van de tramremise en de Camiz melkfabriek op de Westervoortsedijk in Arnhem. De aanval ging via de Westervoortsedijk en langs de Nieuwe Kade richting Rijnbrug. Het doel was om eerst het oostelijk en daarna het westelijk deel van

Karl-Heinz Kracht